

Biroul permanent al Senatului

Bp. 408 / 12.10.2021

Biroul permanent al Senatului

L 464 / 25.10.2021

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă pentru declararea lui
Ștefan cel Mare, Domnitor al Moldovei, drept erou
național și patron istoric al culturii românești**

Analizând propunerea legislativă pentru declararea lui Ștefan cel Mare, Domnitor al Moldovei, drept erou național și patron istoric al culturii românești (b408 din 15.09.2021), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa nr.XXXV/4576/20.09.2021 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr.D831/21.09.2021,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.(1) lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46 alin.(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

1. Propunerea legislativă are ca obiect declararea lui Ștefan cel Mare, Domnitor al Moldovei, drept erou național și patron istoric al culturii românești, intervenția legislativă fiind argumentată în Expunerea de motive prin faptul că acesta este considerat „o *personalitate marcantă a istoriei României, înzestrat cu mari calități administrative, diplomatice și militare. Sub domnia sa, Moldova a atins vârful dezvoltării sale ca stat medieval, având parte de o perioadă îndelungată de stabilitate internă, prosperitate economică și liniște socială.*”.

Prin conținutul său normativ, propunerea legislativă face parte din categoria legilor ordinare, prima Cameră sesizată fiind Senatul, în conformitate cu dispozițiile art.75 alin.(1) din Constituția României, republicată.

Menționăm că, prin avizul pe care îl emite, Consiliul Legislativ nu se pronunță asupra oportunității soluțiilor legislative preconizate.

2. Având în vedere că măsurile preconizate la art.2 și 3 au implicații asupra bugetului de stat, sunt incidente prevederile art.111 alin.(1) teza a doua din Constituția României, republicată, privind solicitarea unei informări din partea Guvernului, precum și dispozițiile art.15 alin.(1) din Legea nr.500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, referitoare atât la obligativitatea întocmirii unei fișe financiare, cu respectarea condițiilor prevăzute la art.15 din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr.69/2010, republicată, cât și la obligativitatea precizării surselor de acoperire a majorării cheltuielilor bugetare.

În acest sens, precizăm că, la pct.71 din considerentele Deciziei nr.643/2020, Curtea Constituțională a constatat că, *„Neîndeplinirea obligației solicitării fișei financiare conduce, în mod firesc, la concluzia că la adoptarea legii s-a avut în vedere o sursă de finanțare generală și lipsită de un caracter obiectiv și real, astfel că au fost încălcate prevederile constituționale cuprinse în art.138 alin.(5) referitoare la stabilirea sursei de finanțare. Ca atare, cheltuielile preconizate prin textele de lege criticate grevează asupra bugetului de stat; adoptarea lor ar fi fost posibilă doar după stabilirea sursei de finanțare în condițiile Legii fundamentale și după solicitarea fișei financiare de la Guvern.”*.

3. Precizăm că, *de lege lata*, în fondul activ al legislației există mai multe legi prin care unele persoane au fost declarate eroi naționali, eroi ai națiunii române sau, după caz, eroi martiri, astfel:

- Legea nr.93/1997 privind declararea ca erou-martir a lui Liviu Cornel Babeș, cu modificările ulterioare;

- Legea nr.66/1999 privind declararea lui Ioan Monoran erou-martir;

- Legea nr.230/2016 pentru declararea lui Avram Iancu „Erou al Națiunii Române”;

- Legea nr.137/2020 pentru declararea lui Mihai Viteazul, Domn al Țării Românești și al Moldovei și Principe al Transilvaniei, martir și erou al națiunii române;

- Legea nr.138/2020 pentru declararea personajelor istorice Horea, Cloșca și Crișan martiri și eroi ai națiunii române și pentru comemorarea la data de 8 noiembrie a Martirilor Români de la Beliş;

- Legea nr.65/2021 pentru instituirea anului 2021 ca „Anul Tudor Vladimirescu” și declararea lui Tudor Vladimirescu și a Ecaterinei Teodorescu drept eroi ai națiunii române.

4. Analizând conținutul propunerii legislative, semnalăm că potrivit art.6 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, proiectul de act normativ trebuie să instituie reguli necesare, suficiente și posibile care să conducă la o cât mai mare stabilitate și eficiență legislativă.

Se poate observa că dispozițiile prezentei propuneri legislative au un caracter declarativ, deoarece acestea nu sunt determinate de nevoia de reglementare a unui anumit domeniu de relații sociale și de specificul acestuia, ci sunt, mai degrabă, generate de dorința, de a stabili, fără echivoc și într-un singur caz, declararea lui Ștefan cel Mare, Domnitor al Moldovei, drept erou național și patron istoric al culturii românești.

Astfel, normele de la art.2 și 3 nu au caracter imperativ, deoarece nu instituie obligații în sarcina autorităților administrației publice centrale sau locale sau a altor subiecți de drept.

În acest sens, precizăm că formulările „*pot fi marcate*”, respectiv „*pot sprijini material sau logistic*” utilizate la art.2 și 3, nu au caracter imperativ, nu instituie obligații în sarcina autorităților administrației publice centrale sau locale sau a altor subiecți de drept, ci sunt redactate sub forma unor recomandări, rămânând la aprecierea entităților anterior menționate în ce măsură vor pune în aplicare dispozițiile preconizate. Astfel, sunt încălcate dispozițiile art.8 alin.(2) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, potrivit cărora, prin modul de exprimare, actul normativ trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu.

Caracterul pur declarativ al propunerii legislative, prin care nu se constituie în mod efectiv drepturi și obligații, este de natură să determine ambiguități cu privire la efectele pe care legea le-ar putea produce. Or, de esența unei legi, ca act juridic al Parlamentului, este însuși caracterul normativ al acesteia, iar nu unul eminamente declarativ, lipsit de efecte juridice. De aceea, apreciem că o asemenea sferă de reglementare poate fi realizată printr-o simplă declarație a Parlamentului, fără caracter normativ.

Potrivit jurisprudenței constituționale, o lege trebuie să fie elaborată în conformitate cu Constituția, să reprezinte actul juridic al Parlamentului, să exprime și să reglementeze relații sociale generale. Caracterul normativ al legii impune stabilirea unor dispoziții exprese referitoare la drepturi și obligații ce trebuie stabilite în sarcina destinatarilor normei juridice, dar și a consecințelor nerespectării acestor obligații, prin instituirea de sancțiuni.

Precizăm că, potrivit dispozițiilor art.8 alin.(4) din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, *„textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, (...). Nu se folosesc termeni cu încărcătură afectivă. Forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor”*, iar potrivit prevederilor art.36 alin.(1) din același act normativ *„actele normative trebuie redactate într-un limbaj și stil juridic specific normativ, concis, sobru, clar și precis”*.

În acest sens, menționăm că, atât în Expunerea de motive, cât și în conținutul propunerii legislative se regăsesc formulări insuficient de clare, improprii stilului și limbajului normativ, precum: *„patron istoric al culturii românești”*, *„liniște socială”* și *„vor rămâne în veci”*.

5. Sub rezerva celor exprimate la pct.4 și 5 de mai sus, semnalăm că propunerea legislativă poate fi îmbunătățită și din punctul de vedere al respectării normelor de tehnică legislativă, astfel:

a) la **titlu**, menționăm că expresia *„patron istoric al culturii românești”* este improprie stilului normativ, deoarece nu este definită în prezenta propunere legislativă, fiind necesară revederea acesteia. Formulăm prezenta observație și pentru **art.1**.

Totodată, semnalăm că în titlu este utilizată sintagma *„Ștefan cel Mare, Domnitor al Moldovei”*, iar la **art.1** este utilizată expresia *„Ștefan al III-lea Mușat, Domnitor al Moldovei, supranumit Ștefan cel Mare”*, fiind necesară realizarea unității terminologice între cele două texte.

De asemenea, referitor la cele două expresii utilizate în prezenta propunere legislativă, precizăm că, prin Tomosul de canonizare a Sfântului Ștefan cel Mare din data de 20 iunie 1992, s-a hotărât *„Ca de acum înainte și până la sfârșitul veacurilor, Voievodul Ștefan cel Mare al Moldovei să fie pomenit laolaltă cu bărbații cei cuvioși și Sfinți ai Bisericii, cinstindu-se cu slujbe și cântări de laudă în ziua de 2 iulie, fiind înscris în sinaxar, cărțile de cult și calendarul*

Bisericii noastre cu numele «DREPTCREDINCIOSUL VOIEVOD ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT».”

b) la **art.2**, semnalăm că, în actuala redactare, norma este insuficient de clară, deoarece nu se înțelege care sunt „ceremoniile anuale” vizate, fiind necesară reformularea corespunzătoare a textului.

Totodată, pentru o exprimare specifică stilului normativ, sintagma „*autoritățile centrale și locale*” trebuie înlocuită cu sintagma „*autoritățile administrației publice centrale și locale*”.

c) la **art.3**, pentru un spor de rigoare normativă, recomandăm eliminarea sintagmei „în limita fondurilor disponibile”, deoarece respectiva soluție legislativă se regăsește în expresia „*utilizând fondurile disponibile din bugetul propriu*” de la **art.2**.

București
Nr.841/12.10.2021